

Styrelsen	2023-02-22
Handling nr	7.2
Handläggare	Sara Frank
Daterad	2023-02-01
Reviderad	

**Till
Styrelsen för Västtrafik AB**

Ekonomiskt utfall för verksamhetsåret 2022

I bifogad handling presenteras ekonomiskt utfall för perioden 1 januari - 31 december 2022 för Västtrafik AB.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Med anledning av ovanstående föreslås styrelsen besluta
att notera ekonomiskt utfall för verksamhetsåret 2022 till protokollet.

Skövde dag som ovan

Lars Backström

Årsredovisning 2022

Västtrafik AB

Innehållsförteckning

1 Sammanfattning	3
1.1 Viktigaste händelserna	3
2 Mål från regionfullmäktiges budget	3
2.1.1 Knyta samman Västra Götaland - med hållbara resor och förbättrad tillgänglighet	3
2.1.1.1 Omstart för kollektivtrafiken	3
2.1.2 Vara föregångare - VGRs eget arbete ska ligga i framkant.....	4
2.1.2.1 Öka takten i "Klimat 2030 Västra Götaland ställer om"	4
2.2 Trafikförsörjningsprogrammet	4
2.3 Regiongemensamt	7
2.3.1 Miljö	7
2.3.2 Social hållbarhet.....	8
2.3.3 Säkerhet och beredskap	8
2.3.4 Intern kontroll.....	9
2.4 Uppföljning av verksamhet som lämnats över till privata utförare.....	9
3 Medarbetare	9
3.1 Mål från regionfullmäktiges budget	9
3.1.1 Skapa attraktiva arbetsplatser och förbättra möjligheterna till karriär- och kompetensutveckling	9
3.1.1.1 Låta lönesättningen präglas av större flexibilitet, där hänsyn tas till marknadssituationen och kompetensbehov samtidigt som budget ska hållas	10
3.1.2 Säkra behovet av återhämtning och avlastning samtidigt som köer betas av	10
3.2 Chefsförutsättningar	10
3.3 Hälsa och arbetsmiljö	11
3.3.1 Arbete mot kränkande särbehandling och trakasserier	11
3.4 Personalvolym och personalstruktur	12
3.5 Arbetsmarknadsinsatser.....	12
3.6 Företagshälsovård.....	12
4 Ekonomi	12
4.1 Resultat	13
4.1.1 Verksamhetens intäkter.....	14
4.1.2 Verksamhetens kostnader.....	15
4.2 Eget kapital och obeskattade reserver.....	15
4.3 Investeringar.....	15

1 Sammanfattning

1.1 Viktigaste händelserna

Verksamhetsmässigt redovisar Västtrafik ett utfall för perioden som avviker positivt mot budget med +149 mnkr. Efter avsättning till obeskattade reserver redovisar bolaget ett resultat i linje med budget. För första gången på mycket länge avviker Västtrafiks biljettintäkter positivt mot budget (+500 mnkr). Kostnadsmassan avviker negativt med -571 mnkr. Det är främst trafik-kostnaderna som avviker negativt på grund av index samt det öppna besparingskrav som bolaget omhändertaget under året. Övriga intäkter samt övriga kostnadslag avviker positivt och mildrar den negativa effekten under perioden.

Ett fokusområde för att resandet ska återhämta sig under 2022 har varit att återfå kundernas förtroende och skapa trygghet att resa tillsammans. Flera kampanjer och åtgärder av olika slag har genomförts under året. Det övergripande målet om att andelen hållbara resor (kollektivtrafik, cykel och gång) ska öka, är satt till 40% år 2025. En samlad bedömning är att cykel och gång har ökat under pandemin. Dock har också resandet med bil ökat vilket gör att det hållbara resandet har fått en lägre marknadsandel.

Under 2022 gjordes 299 miljoner resor med Västtrafik (exkl. sjuk- och färdtjänstresor) vilket är en ökning med 29% jämfört med 2021 och en minskning med 15% jämfört med 2019. Pandemin och olika nivåer av restriktioner har från 2020 haft en stor påverkan på resandet med kollektivtrafiken. Från början av februari 2022 upphörde dock de flesta restriktioner att gälla, och sedan dess har resandet återhämtat sig.

I början av året låg resandet på ungefär 70% av 2019 års resor, och i slutet av året nådde resandet vissa månader upp till 90% av 2019 års resande. Den positiva utvecklingen gäller för alla trafikslag, men tåg är det trafikslag där resandet ligger närmast 2019 års nivåer.

2 Mål från regionfullmäktiges budget

2.1.1 Knyta samman Västra Götaland - med hållbara resor och förbättrad tillgänglighet

Ett fokusområde för att resandet ska återhämta sig under 2022 har varit att återfå kundernas förtroende och skapa trygghet att resa tillsammans. Flera kampanjer och åtgärder av olika slag har genomförts under året. Intäktssäkring har ett särskilt fokus under året och även samhälls-utveckling har varit prioriterat. Fokusområdet för samhällsutveckling handlar om att påverka samhällsutvecklingen mot ett hållbart resande, men också att utveckla och anpassa erbjudande till kund utifrån nya och flera resebehov.

2.1.1.1 Omstart för kollektivtrafiken

Den stora omställning som pandemin medfört innebär ett fönster för långsiktiga förändringar till hållbart resande. Det finns möjlighet till omstart för kollektivtrafiken och Västtrafik bedriver en bred palett av åtgärder för att driva beteendeförändring. Det handlar om att driva på och underlätta för mer hållbara resval genom informations- och beteendepåverkande projekt som stimulerar till bland annat ökad cykling och samåkning. Ett löpande arbete som sker i samverkan med kommuner och företag. Det

handlar också om att utveckla erbjudandet mot att leverera på en större del av människors resbehov och verka för utvecklingen av ett väl fungerande hållbart mobilitetssystem. Arbetet drivs genom en särskild satsning på mobilitet. Behovsstyrd tjänst samt cykel och mikromobilitet är två utpekade satsningsområden.

Västtrafik följer också nära de satsningar som sker i infrastrukturen samt kring nya etableringar i regionen. Samordning görs med övriga berörda aktörer för att genomföra åtgärder som stöder ett ökat hållbart resande. Ett prioriterat område är dialog och samverkan med kommunerna för att fortsatt förbättra kollektivtrafikens framkomlighet och utrymme i stadsrummet.

2.1.2 Vara föregångare - VGRs eget arbete ska ligga i framkant

Västtrafiks arbete inom elektrifiering är ett exempel på utvecklingsarbete där kollektivtrafiken i Västra Götaland ligger i framkant. Arbetet inom ElectriCity-samarbetet har här varit centralt. Den breda samverkan mellan industri, forskning och samhälle som ElectriCity-samarbetet är, har varit en nyckel till framgång. Genom att tillsammans utveckla, testa och demonstrera nya lösningar kan nästa steg nu tas i att elektrifiera i full skala. Ytterligare ett område som är under framväxt är satsningen på nya mobilitetslösningar som komplement till kollektivtrafik. Arbetet drivs mycket med fokus på samverkan med andra aktörer inom mobilitet.

2.1.2.1 Öka takten i "Klimat 2030 Västra Götaland ställer om"

Elektrifieringen av busstrafiken fortlöper, ingående stadstrafik är kravställd med elektrisk drift och i övrig trafik har kravet varit biogas eller flytande biodrivmedel.

Kriget i Ukraina och Rysslands stopp av gasleveranser till Europa har medfört stor osäkerhet på energimarknaden i stort och särskilt på den europeiska gasmarknaden. Med anledning av att tillgången på gas är begränsad och osäker har priser för gas ökat mycket kraftigt och uppvisat en mycket stor prisrörlighet. De tre berörda trafikföretagen för de pågående etableringarna har under 2022 påkallat omförhandlingar avseende de delar av trafikavtalen som avser krav på biogasdrift på grund av de förändrade omständigheterna. Förhandlingar har pågått under året, där det i två avtal resulterat i byte från gas till biodiesel (Stenungssund och Trollhättan/Lilla Edet/Vänersborg).

En överprövning av trafikavtalen Trollhättan/Lilla Edet och Vänersborg har inneburit en försenad trafikstart och trafikstarten är flyttad från 11 december 2022 till 1 oktober 2023. För dieseltågstrafiken hade planerats ett test av 100% HVO drift vilket ännu inte kunnat startas på grund av svårigheter med att få tillstånd för tankanläggningen. Förstudier för fartygstrafik för Koster och Göta älv har genomförts och i dem har utretts möjligheten för eldriven fartygstrafik. Två nya avtal med fartygstrafik är kravställda med eldrift, Lysekil och Öckerö, där etablering av fartygstrafiken i Lysekil pågått under året. Fortsatt kommer en storskalig elektrifiering vara nödvändig för att nå klimatmålen.

2.2 Trafikförsörjningsprogrammet

Trafikförsörjningsprogrammet, som beslutas av regionfullmäktige, pekar ut den långsiktiga strategiska inriktningen för kollektivtrafikens utveckling. Västtrafiks affärsplan pekar ut fokusområden för att uppnå förflyttning mot de styrande mål som trafikförsörjningsprogrammet anger. Det övergripande målet för Västtrafik är att öka andelen hållbart resande.

Uppdrag kollektivtrafiknämnden	Mål 2025	Utfall 2022 december	Trafikförsörjningsprogram
Andelen hållbara resor (kollektivtrafik, cykel och gång) i Västra Götaland ska öka.	40%	38%	Övergripande mål
Andelen invånare med högst 60 minuters restid med kollektivtrafik till närmsta pendlingsnav och minst 10 resmöjligheter (i båda riktningar) * målnätet justerad pga. ändrad metod.	79%	79%	Delmål 1
Antal resor i kollektivtrafiken ska öka till minst 350 miljoner (fördubblingsmålet).	350	301	Delmål 1
Andelen invånare som anser att det är enkelt att åka med Västtrafik ska öka till minst 65 %.	65%	60%	Delmål 2
Andelen invånare som känner trygghet att åka med Västtrafik ska öka.	70%	62%	Delmål 2
Antal prioriterade hållplatser och terminaler som är anpassade för personer med funktionsnedsättning ska öka.	800	609	Delmål 2
Utsläppen av CO2 per personkilometer i kollektivtrafiken ska minska med minst 85% jämfört med år 2006.	85%	58%*	Delmål 3
Kollektivtrafikens motoriserade marknadsandel ska öka till minst 33% (kollektivtrafikresor i förhållande till alla resor med motorfordon).	33%	31%	Övergripande mål

*Procentsats utifrån prognos

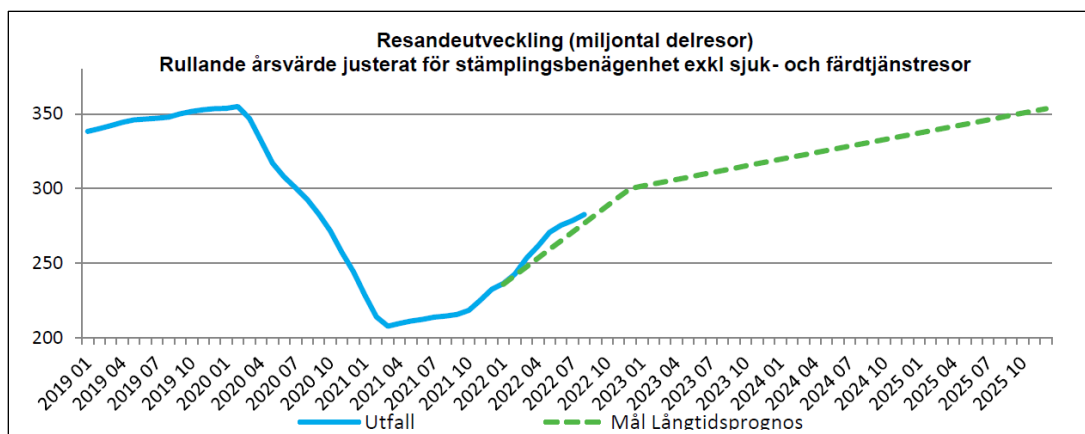
Andelen hållbara resor ska öka i hela Västra Götaland

Det övergripande målet om att andelen hållbara resor (kollektivtrafik, cykel och gång) ska öka, är satt till 40% år 2025. En samlad bedömning är att cykel och gång har ökat under pandemin. Dock har också resandet med bil ökat vilket gör att det hållbara resandet har fått en lägre marknadsandel.

Västtrafik verkar på olika sätt med att driva på och underlätta för mer hållbara resval genom information och beteendepåverkande projekt som stimulerar till ökad cykling, samåkning och bättre nyttjande av befintlig trafik. Arbetet görs i nära samverkan med kommuner och företag.

Delmål 1 - God geografisk tillgänglighet

Genom att arbeta långsiktigt med prioriterade stråk, som har beslutats med bred förankring mellan kommunerna och Västra Götalandsregionen, skapas en robusthet som bidrar till en ökad pålitlighet och förtroende för kollektivtrafiken. Större orter inom regionen knyts samman och på så sätt blir det enklare att arbets- eller studiependla för de som inte bor och arbetar eller studerar på samma ort. För att underlätta pendlingsmöjligheter för de som vill resa mellan landsbygd och stad är både pendelparkeringar och ett grundläggande utbud av kollektivtrafik på landsbygden av stor vikt.

Delmål 2 - Enkel, trygg och inkluderande

Att hela resekedjan fungerar är något som är viktigt för alla resenärer. För barn, äldre och personer med funktionsnedsättning kan detta vara avgörande för att de ska kunna och vilja resa med kollektivtrafiken. I Västtrafiks handlingsplan för kollektivtrafik på jämlika villkor beskrivs mål och delmål med efterföljande åtgärder för att öka tillgängligheten och tryggheten i kollektivtrafiken för alla resenärsgupper.

Den första september införde Västtrafik ett tillgänglighetsnummer motsvarande den tjänst som trafikförvaltningen i Stockholm erbjuder. Planeringsarbetet och utbildning av personal har genomförts under våren 2022.

Arbetet med att tillgänglighetsanpassa webbsidan vasttrafik.se och appen ToGo har fortsatt under 2022.

Ett omfattande förbättringsarbete har genomförts för att säkerställa att de externa utropen på spårvagnarna håller tillräcklig kvalitet för att möjliggöra för personer med synnedsättning kan höra informationen vid hållplatserna.

Arbetet med att tillgänglighetsanpassa de prioriterade hållplatserna fortsätter under 2022 i samverkan mellan Västtrafik och Västfastigheter. I samband med framtagandet av ett nytt hållplatskoncept under hösten 2022 granskades de olika förslagen ur trygghets- och tillgänglighetsperspektivet. Arbetet med att ta fram nya tillgänglighetsriktlinjer för hållplatser kommer starta under 2023 samtidigt som hållplats- och utrustningshandboken också uppdateras.

Ett regionalt satt mål är att öka tryggheten hos resenärerna till minst 70% innan 2025. För att öka tryggheten och attraktionskraften krävs gränsöverskridande samverkan med andra aktörer. Under 2022 arbetade Västtrafik med utvärdering av tidigare trygghetsarbete. I utvärderingen kom man fram till att kommunerna har en särskilt viktig roll med anledning av liggande lagförslag om kommunernas ansvar för det brottsförebyggande arbetet. Lagen föreslås träda i kraft 1 juli 2023. Under 2022 har Västtrafik arbetat fram olika förslag för att bidra till kommunernas brottsförebyggande arbete. På så vis kan Västtrafiks trygghetsarbete standardiseras och en jämlikhet tillämpas i hela regionen. Detta förarbete planeras pågå fram till årsskiftet 2022. Under 2023 väntar implementeringsarbete inom berörda verksamheter VT9000 och övriga samverkansaktörer.

Delmål 3 - Låg miljöpåverkan

Västra Götalandsregionens miljö- och klimatstrategi har aktualiserats under året och fastställdes av kollektivtrafiknämnden i december. Västtrafik arbetar med åtgärder för att minska koldioxidutsläppen enligt Västtrafiks miljö- och klimatplan, med målsättning att sänka

koldioxidutsläppen per personkilometer med 90% mellan 2006 och 2035. Senast 2030 ska enbart drivmedel från förnybara källor användas inom kollektivtrafiken och all stads- och tätortstrafik i regionen ska elektrifieras.

Västtrafiks klimat- och miljömål mäts i enheten utsläpp per personkilometer, det vill säga de totala utsläppen fördelade på antal kilometer som resenärerna sammanlagt reser i kollektivtrafiken. På grund av en negativ resandeutveckling i samband med pandemin ökade utsläppen per personkilometer, trots att samtliga åtgärder enligt miljö- och klimatplanen genomfördes. Under 2022 syns ett ökat resande igen. Utsläppen per personkilometer kommer enligt prognosen för helår 2022 ha minskat med knappt 60% jämfört med 2006.

Kriget i Ukraina och Rysslands stopp av gasleveranser till Europa har medfört stor osäkerhet på energimarknaden och särskilt på den europeiska gasmarknaden. De nya förutsättningarna kommer påverka framtida kravställning i trafikavtal liksom för drivmedelskostnader i nuvarande trafikavtal.

2.3 Regiongemensamt

2.3.1 Miljö

Den i särklass viktigaste åtgärden för Västtrafik, för att kunna erbjuda en hållbar resa och att nå miljömålen, är att ställa omfattande miljökrav vid upphandling av fordon och trafik. Västtrafik har arbetat länge med att ställa långtgående miljökrav i upphandlingar där krav på ett aktivt miljöarbete hos leverantörer ingår. Utöver detta ställer Västtrafik miljökrav i trafikavtalen där krav på miljöledningssystem och verksamhetsrutiner som skall minimera miljöpåverkan ingår. För att kunna följa utvecklingen är det en förutsättning att följa upp ställda miljökrav samtidigt som leveransen kontinuerligt säkerställs. Uppföljningsarbetet pågår under 2023 med bland annat revisioner hos anlitade trafikföretag. Det övergripande miljömålet för Västtrafik är en minskning av koldioxidutsläppen med 90% till 2035. Västtrafiks miljö- och klimatplan beskriver de åtgärder som krävs för att nå målen, en storskalig elektrifiering kommer vara nödvändig. Planen kommer att uppdateras under 2023 efter att aktualiseringen av miljö- och klimatstrategin fastställts.

Pandemin har lett till en kraftig minskning av antalet resenärer, under 2022 har resandet börjat öka vilket bidrar positivt till att uppnå målen om minskat koldioxidutsläpp per personkilometer. Att nå målet att minska koldioxidutsläppen med 85% till år 2025 bedöms som en utmaning, då nyckeltalet minskning av koldioxidutsläpp per personkilometer påverkas kraftigt av att resandet minskat i och med pandemin och återhämtningen av resandet tar tid.

Möjligheten att elektrifiera även regiontrafik är idag stor, i aktualiseringen av miljö- och klimatstrategin framgår att även regiontrafiken i framtiden i första hand skall elektrifieras alternativt utföras på el eller biogas. En snabb elektrifiering av regiontrafiken bedöms bidra positivt till måluppfyllelse. Energimarknaden, oavsett energislag, är idag påverkad av omvärldsfaktorer och därmed osäker. I dagsläget påverkas möjligheten till biogasdrift av bristande tillgång på gas och den därmed kraftigt ökade prisnivån.

Västtrafik har under 2022 drivit arbete för att förbereda inför en framtida certifiering av Västtrafiks miljö- och hållbarhetsledningssystem i enlighet med målsättningen i Västra Götalandsregionens Miljömål 2030. En GAP-analys är genomförd liksom en intressentkartläggning och väsentlighetsanalys.

Västtrafik genomför årligen revisioner av trafikavtalen och har enligt revisionsplanen för 2022 genomfört två miljörevisioner och fem revisioner av uppförandekoden.

2.3.2 Social hållbarhet

Arbetet med att implementera åtgärder i handlingsplanen för Kollektivtrafik på jämlika villkor har pågått under 2022.

Under våren 2022 genomfördes ett utvecklingsarbete för att stärka Västtrafiks samverkan med funktionshinderorganisationer. Vid flera tillfällen under året har representanter mötts och delat erfarenheter på olika sätt, med målet att hitta vägen till ett långsiktigt samarbete. Arbetet har resulterat i att riktlinjer för samverkansorganet ”Aktiv involvering” tagits fram och i början av 2023 kommer verksamheten att permanentas. Arbetet med Aktiv involvering under 2022 har resulterat i att kompetensnivån hos de tjänstepersoner på Västtrafik som deltog i arbetet har höjts och ett antal samarbeten har startats bland annat när det gäller produkt- och tjänsteutveckling.

Ett särskilt nummer, så kallat ”tillgänglighetsnummer” (se även Delmål 2 - Enkel, trygg och inkluderande, stycke 2), har testats och sedan permanentats. Dit kan personer med funktionsnedsättningar vända sig för att få hjälp och stöd i sin resa.

Tillgänglighetspassningen av hållplatser fortsätter och nya riktlinjer för tillgängliga hållplatser ska tas fram. Tillgänglighetsanpassningen av fordonen sker i samband med varje ny upphandling och arbetet med att anpassa webbsida och andra digitala verktyg fortsätter. Västtrafiks verktyg för att systematisera arbetet med att inkludera sociala konsekvenser i trafikplaner, förstudier, trafikupphandlingar, upphandlingsdokument, avtal och affärsutvecklingsplaner har använts under året och metoden utvecklas fortlöpande.

Västtrafik har arbetat vidare med riskkartläggning och vidareutveckling av krav på hållbara leverantörsled tillsammans med ETI Sverige¹, Trafikförvaltningen Stockholm och Skånetrafiken.

2.3.3 Säkerhet och beredskap

Västtrafik bedriver samhällsviktig verksamhet och är därmed en del av det civila försvaret. Arbetet med att skapa en robust och resiliert kollektivtrafik, med utgångspunkt från uppdragen från regionstyrelsen (RS 2018-00129) har Västtrafik påbörjat följande:

1. Planera och genomföra kompetenshöjning gällande totalförsvaret.
2. Påbörja analys för avtal med entreprenörer vid höjd beredskap och krig.
3. Behovsanalys och förslag till lösningar av drivmedelsförsörjning under höjd beredskap.
4. Påbörja planering för att leda och genomföra materiel- och sjuktransporter för totalförsvarets behov med befintliga och tillförda fordon.
5. Västtrafik ska planera krigsorganisation och krigsplacering av befattningar i egen organisation.

I det kraftigt försämrade säkerhetsläget pga pågående krig i Ukraina har arbetet intensifierats och flera viktiga steg givet ovan nämnda uppdrag har tagits.

Utmaningen ligger i att hantera målkonflikter, men även att skapa dimensionerande ekonomiska förutsättningar för det långsiktiga arbetet med civilt försvar och därmed förmåga att möta den yttersta konsekvensen vi behöver kunna hantera - krig.

¹ <https://etisverige.se/>

Här krävs en politisk styrning som medför att de kostnadsökningar som krävs för att uppnå denna förmåga, också omhändertas på ett ansvarsfullt sätt.

2.3.4 Intern kontroll

Västtrafik fortsätter arbetet med internkontroll i enlighet med det årshjul bolaget använt under ett antal år. Arbetet innefattar bl a upprättande av riskanalys, internkontrollplan kommande år samt uppföljning av föregående års internkontrollplan. Utöver det är styrning samt måluppföljning en viktig del i arbetet med intern kontroll där Västtrafik fortsätter utveckla arbetet att styra och prioritera från ett helhetsperspektiv.

2.4 Uppföljning av verksamhet som lämnats över till privata utförare

Västtrafik är en beställarorganisation där ungefär 85% av de totala kostnaderna avser verksamhet som lämnats över till privata utförare. Det gäller den allmänna kollektivtrafiken, färdtjänst- och sjukresor, men även inom andra områden som exempelvis kundtjänst och biljettkontroll. För att uppnå ett nära samarbete med de aktörer som utför den upphandlade verksamheten och ett bra resultat för våra kunder har Västtrafik ett arbetssätt som bygger på partnerskap. Uppföljning sker löpande utifrån uppsatta mål och avtalskrav, och åtgärdsplaner tas fram i de fall det finns brister.

3 Medarbetare

3.1 Mål från regionfullmäktiges budget

3.1.1 Skapa attraktiva arbetsplatser och förbättra möjligheterna till karriär- och kompetensutveckling

Västra Götalandsregionen liksom Västtrafik arbetar långsiktigt och målmedvetet med arbetsgivarvarumärket, framför allt med fokus på kompetensförsörjningens fem delar, att attrahera, rekrytera, utveckla, behålla och avveckla kompetens. Det är ett långsiktigt mål som kräver uthålligt arbete. För att bli framgångsrika i Västtrafiks uppdrag krävs att företaget är en attraktiv arbetsgivare, har attraktiva arbetsplatser och kommunicerar på ett bra sätt, internt och externt. Västtrafik ser en stark koppling mellan att arbeta strukturerat med inkludering och innovation, attraktiv arbetsgivare och hållbarhet. Västtrafik satsar mycket på att ta steg mot en hållbarare arbetsplats samt att ha en inkluderande kultur. Varumärkesarbetet tar avstamp i en personlighet som är inkluderande, trygg och visionär. Aktiviteter som äger rum under året är bl a ett kulturarbete utifrån resultatet från årets arbetsmiljöenkät, vidareutvecklingen av onboarding, digitalisering av arbetsplatsen samt genomlysning av ett inkluderingsperspektiv i flera HR-processer för att utmana i det fortsatta arbetet att bli en attraktivare arbetsgivare. Arbetet med kompetensplaneringen, och då framför allt den strategiska planeringen, har senaste åren fokuserat på förflyttningen mot Västtrafiks målbild för ledarskapet och medarbetarskapet. Arbetet syftar till att alla medarbetare ska ha förståelse för ”Det börjar med mig”. Vad avser andelen anställda som har en plan för kompetensutveckling har Västtrafik sedan flera år tillbaka ett uttalat krav kring detta i samband med medarbetaruppföljning, något som inför kommande år helt kommer att utgå ifrån en digital plattform. Sedan flera år tillbaka arbetar Västtrafik aktivt med att identifiera kärnkompetenser, dvs vilka kompetenser måste vara anställda och vilka kompetenser som tillfälligt kan förstärkas genom att använda konsultförmedlingstjänst.

Västtrafiks mål och uppdrag innebär att behovet av att kompetensväxla löpande ses över, ett arbete som även fortsätter nästa år.

3.1.1.1 Låta lönesättningen präglas av större flexibilitet, där hänsyn tas till marknadssituationen och kompetensbehov samtidigt som budget ska hållas

Lönen är en viktig drivkraft för goda arbetsinsatser, resultat och individuell utveckling. En fungerande lönebildning förutsätter en bra, lokal löneprocess. Västtrafik arbetar strukturerat och strategiskt med lönebildning som har sin grund i BAS-systemet, våra centrala avtal samt hänsyn tagen till marknadspåverkan. Lönesättningen på Västtrafik är individuell, differentierad och fri från diskriminering. Den individuella lönesättningen bygger på att cheferna visar att ansvar och svårighetsgrad i arbetet, liksom individens resultat och skicklighet, ligger till grund för lönesättningen.

Den individuella lönesättningen är ett viktigt instrument för att uppmuntra och visa uppmuntran för goda prestationer. Lönen utgör dock endast ett av flera medel för att stimulera till goda arbetsinsatser. Intressanta arbetsuppgifter, kompetensutveckling och utvecklingsmöjligheter i arbetet, flexibla arbetstider, god arbetsmiljö och arbetsledning samt ansvar och självständighet i arbetet är exempel på andra faktorer som medarbetarna värderar högt och som Västtrafik kontinuerligt eftersträvar att utveckla. Västtrafiks lönekriterier samt medarbetaruppföljnings-material har sedan ett år tillbaka reviderats utifrån vår nya medarbetarprofil och ledarprofil.

3.1.2 Säkra behovet av återhämtning och avlastning samtidigt som köer betas av

Västtrafik fortsätter uppföljningen av medarbetarnas fysiska och psykosociala hälsa via OSA-dialoger (Organisatorisk och Sociala Arbetsmiljö-ronder). Dessa dialoger kompletteras löpande med pulsmätningar som senaste året haft fokus på förändrad arbetssituation utifrån pandemin, exempelvis välmående utifrån ökad grad av distansarbetet. Under året har vi även påbörjat ett kulturarbete för att tillsammans skapa förståelse kring resultatet från vår arbetsmiljöenkät. Detta arbete är pågående och genomförs genom medarbetardialoger. Friskvårdsaktiviteter fortsätter med oförändrad kraft men kommer nu att anpassas utifrån stegen som tas mot framtidens arbetsliv. För att regelbundet följa upp medarbetares hälsa och välmående har Västtrafik fokus på helheten tillsammans med ett större fokus på de individuella behoven. Västtrafiks medarbetarsamtal rymmer välmående, erfarenhetsutbyte, nyfikenhet på varandras tankar, kunskap och positiva återkoppling. Detta är grunden för en bra arbetsmiljö och bidrar till en hållbar förflyttning. Helhet och kontinuitet är viktigt och därför ser Västtrafik nu till att medarbetarsamtalen hänger ihop. Västtrafik har två typer av samtal: en del med fokus på välmående, den fysiska och psykosociala arbetsmiljön och den andra delen har fokus på prestation, resultat och utveckling.

3.2 Chefsförutsättningar

Västtrafik har under 2022 tagit steg i vidareutvecklingen av medarbetarskapet och ledarskapet. Medarbetarsamtalen bygger vidare på affärsplanen och det finns stor igenkänning med verksamhetsstrategin. Utifrån den pratar Västtrafik om ageranden, och en medarbetarprofil och ledarprofil har tagits fram. Mål sätts också utifrån våra ageranden – och bygger inte bara vidare på våra förbättringsområden, utan också våra styrkor. Hur vi agerar är avgörande för att vi ska nå våra mål. Profilerna enar i ett gemensamt arbetssätt och utgör underlag till medarbetarsamtalen. En

ledarutvecklingsgrupp arbetar vidare med Västtrafiks chefsutveckling, detta för att tydligare möta upp chefernas behov utifrån vart man befinner sig i sin karriär. Andra prioriterade frågor kopplat till chefskapet är onboarding och uppföljning. Det sistnämnda har skett i form av en 360-mätning för samtliga chefer under första halvåret 2022. När det gäller regionens normtal gällande direkt underställda medarbetare har Västtrafik tidigare rapporterat att ingen handlingsplan har behövts, detta då Västtrafik sedan tidigare har uppfyllt kraven. Till följd av konsultväxlingar inom IT-enheten (växande verksamhet) planeras även en organisationsförändring för att tillmötesgå goda förutsättningar för chefskapet. Västtrafik har fyra chefsnivåer; VD, enhetschefer, avdelningschefer/ affärschefer samt teamledare. Dessa chefskap har fulla V-E-P-ansvar (Verksamhet Ekonomi Personal).

3.3 Hälsa och arbetsmiljö

En god arbetsmiljö är något som vi självklart strävar mot av omtanke om alla kollegor. Alla har rätt att må bra på jobbet. En god arbetsmiljö vinner alla dessutom på. När vi mår bra på jobbet presterar vi bra, sjukskrivningarna blir färre och vi blir en mer attraktiv arbetsplats. OSA står för vår organisatoriska och sociala arbetsmiljö enligt arbetsmiljölagens beskrivning. Det handlar helt enkelt om hur arbetet är organiserat och hur vi har det tillsammans på jobbet.

Att alla arbetsgivare ska arbeta systematiskt och förebyggande för att säkerställa en god arbetsmiljö står i lagen. På Västtrafik gör vi det på många olika sätt, till exempel genom alla våra medarbetarsamtal och uppföljningar. Vi har valt att genomföra så kallade OSA-samtal varje år. Då sätter vi extra fokus på viktiga ämnen med koppling till vår arbetsmiljö. Medarbetarsamtalen är en kontinuerlig dialog mellan medarbetare och chef. Vi har olika typer av samtal, där våra OSA-samtal har fokus på välmående, den fysiska och psykosociala arbetsmiljön.

Det som kommer fram i OSA-samtalen blir ett underlag i vårt kontinuerliga arbetsmiljöarbete. Vi vill fånga upp om det finns viktiga tendenser som vi behöver arbeta vidare med, både det som vi vill hålla fast vid och vidareutveckla, och det vi behöver bli bättre på. Västtrafik vill skapa en konstruktiv dialog där vi väver in det preventiva arbetet med arbetsmiljö och lika rättigheter och möjligheter i en strukturerad samtalsform.

Det viktigaste med samtalen är att vi pratar om hur vi har det på jobbet tillsammans, att alla känner till våra spelregler och att alla ska veta hur de ska agera om något inte står rätt till. Det skapar trygghet och gör vår gemensamma värdegrund tydlig. Under 2020/2021 hade OSA-samtalen fokus på ”Hållbara tillsammans” samt ”Lika rättigheter och möjligheter på jobbet” och under 2021/2022 ”Du bidrar till helheten” samt ”Du skapar förutsättningar” (sistnämnda en modul för chefer och ledare).

3.3.1 Arbete mot kränkande särbehandling och trakasserier

Västtrafik har nolltolerans mot kränkande särbehandling och alla former av trakasserier. Sedan 2018 har OSA-samtalen haft särskilt fokus på kränkande särbehandling, trakasserier och sexuella trakasserier. OSA-samtalen tar avstamp i arbetsmiljölagens och diskrimineringslagens och arbetsmiljöverkets författningssamling, AFS 2015:4 samt Västtrafiks spelregler. Vid OSA-samtalen 2021 används bl a regionens så kallade ”Likaloppa”, för att särskilt fokusera på arbetet med inkludering och tydliggöra att alla medarbetare på Västtrafik ska erbjudas lika rättigheter och möjligheter. Under 2022 har OSA-dialogerna kompletterats med en anonym arbetsmiljöenkät som bl a fokuserar på diskriminering, arbetsbelastning och krav, ledarskap, stöd och möjligheter till

återhämtning. För att förstå resultaten har medarbetare bjudits in till utforskardialoger. 40 medarbetare har deltagit i dessa dialoger vilket bidragit till en ökad förståelse kring nuläget. Detta arbete med kulturen fortsätter 2023.

3.4 Personalvolym och personalstruktur

Västtrafik har 431 nettoårsarbetare per den siste december 2022, jämfört med 421 motsvarande tidpunkt föregående år.

Löpande pågår även en konsultväxling inom IT-enheten, dels i syfte att hämta hem kärnkompetenser, dels i syfte att göra en ekonomisk hemtagning. En konsultförmedlingstjänst finns upphandlad och alla konsultbeställningar sker via den.

3.5 Arbetsmarknadsinsatser

Under 2022 har Västtrafik, trots flera års pandemi, tagit fortsatta steg i vårt varumärkesarbete ”Vi är Västtrafik”. Några av våra tidigare PILA-praktikanter² har sedan tidigare fått tillsvidareanställning hos oss men under 2022 fanns ingen möjlighet att ta in nya praktikanter, bl a till följd av att befintliga HR-resurser prioriterat andra insatser, som exempelvis kulturarbetet.

3.6 Företagshälsovård

Målsättningen med Västtrafiks arbetsmiljöarbete är att skapa en hållbar och utvecklande arbetsmiljö för alla medarbetare utifrån organisatoriska, sociala, digitala och fysiska aspekter. Arbetsmiljöarbetet ska vara systematiskt och stor vikt läggs vid förebyggande arbetsmiljöarbete vilket sker i nära samarbete mellan chefer, HR, medarbetare, skyddsombud och företagshälsovård. Genom ett aktivt och förebyggande arbetsmiljöarbete som tar hänsyn till människors olika förutsättningar, förebygger vi också risken för ohälsa och behov av rehabilitering. Som ett stöd för arbetsmiljöarbetet arbetar Västtrafik med Hälsan & Arbetslivet för att kunna anlita sakkunnig hjälp. Vi anlitar Hälsan & Arbetslivets expertkunskap när det gäller att undersöka och bedöma organisatoriska, sociala och fysiska hälsorisker och även för att föreslå åtgärder och medverka vid genomförandet. Tjänster som köpts in 2022 har bl a varit utbildningsinsatser, stöd av organisationskonsulter och arbetsmiljöinsatser.

4 Ekonomi

Västtrafik redovisar ett resultat före driftsbidrag och avsättning till obeskattade reserver för perioden jan – dec 2022 motsvarande -5 459 mnkr, det innebär verksamhetsmässigt en positiv avvikelse mot budget med +149 mnkr. Efter avsättning till obeskattade reserver redovisar bolaget ett resultat i linje med budget.

² PILA – Praktik, introduktion, lärande och arbete.

<https://www.vgregion.se/om-vgr/organisation-och-verksamhet/satsningar-och-samarbeten/arbetsmarknadsinsatser/praktik-for-arbetssookande-med-funktionsnedsattning/>

4.1 Resultat

Resultaträkning (Belopp i mnkr)	Ack utfall dec, 2022			
	Ack dec	Budget ack dec	Utfall - Budget	Avvik % B22
Biljettintäkter	3 419	2 919	500	17,1%
Övriga rörelseintäkter	1 752	1 531	221	14,4%
Kostnader	-10 629	-10 058	-571	-5,7%
Resultat före finansnetto	-5 459	-5 609	150	2,7%
Finansiellt netto	1	1	0	
Obeskattade reserver	-149	0	-149	
Resultat före driftsbidrag	-5 608	-5 608	0	0,0%
Driftsbidrag	5 608	5 608	0	
Resultat efter Driftsbidrag	0	0	0	

Utfall januari – december 2022 jämfört budget

Verksamhetsmässigt redovisar Västtrafik ett utfall för perioden som avviker positivt mot budget med +149 mnkr. Efter avsättning till obeskattade reserver redovisar bolaget ett resultat i linje med budget. För första gången på mycket länge avviker Västtrafiks biljettintäkter positivt mot budget (+500 mnkr). Kostnadsmassan avviker negativt med -571 mnkr. Det är främst trafik kostnaderna som avviker negativt på grund av index samt det öppna besparingskrav som bolaget omhändertaget under året. Övriga intäkter samt övriga kostnadslag avviker positivt och mildrar den negativa effekten under perioden.

Avvikelserna i tabellen nedan avser nettoeffekter. Det medför att posterna ibland avser både intäkter, kostnadsminskningar och kostnadsökningar.

Sammanfattning av avvikelser mellan Ack utfall dec - Ack budget 2022 dec (Belopp i mnkr)	
Intäkter	500
Statsbidrag kollektivtrafik	90
Bidrag elbuss	33
Viten	38
Oidentifierat besparingskrav	-136
Index	-677
Förändrat resande och trafik	21
Spårvagnskstn	94
Utveckling (central)	29
Personalkostnader	23
Avskrivningar	24
Obeskattade reserver	-149
Övrigt	112
Summa avvikelser	0

Biljettintäkterna avviker positivt mot budget +500 mnkr. Första tertiet inleddes med kvarvarande restriktioner från pandemin. När dessa släppte har Västtrafiks kunder återvänt och börjat resa i större omfattning än förväntat. Biljettintäkterna har återhämtat sig snabbare än resandet. Resenärerna väljer i större utsträckning enkelbiljetter och till detta kommer det arbete som genomförts för att intäktssäkra med minskat område för öppen visering m m.

Regeringen dedikerade även 2022 ett stadsbidrag på en miljard till kollektivtrafiken utifrån konsekvenser på biljettintäkterna från pandemin. Västtrafik erhöll ca +90 mnkr.

Västtrafik har erhållit bidrag för elektrifiering av trafiken och anskaffning av elbussar. Delar av bidraget 2022 är retroaktivt för 2021. (+33 mnkr).

Västtrafik har erhållit olika typer av viten kopplade till trafikavtalen (+38 mnkr).

I budget 2022 fanns ett odefinierat besparingskrav på sammanlagt -136 mnkr. Bolaget har hanterat underskottet under året.

Den allmänna kostnadsutvecklingen, (index) avvek negativt under perioden. Det är främst bränsleindex som avviker dels på grund av produktion, men kriget i Ukraina har förvärrat situationen ytterligare (-677 mnkr).

Förändrat resande och förändrad trafik avser avvikelser vad avser resandeincitament, förstärkningstrafik, ersättningstrafik, förändrad trafik och liknande (+21).

Spårvagnskostnaderna avviker positivt. Det avser minskade leasingkostnader på grund av senarelagd leverans av nya spårvagnarna och mindre utfört arbete på banan samt en större försäkringsersättning i slutet av året m m (+94 mnkr).

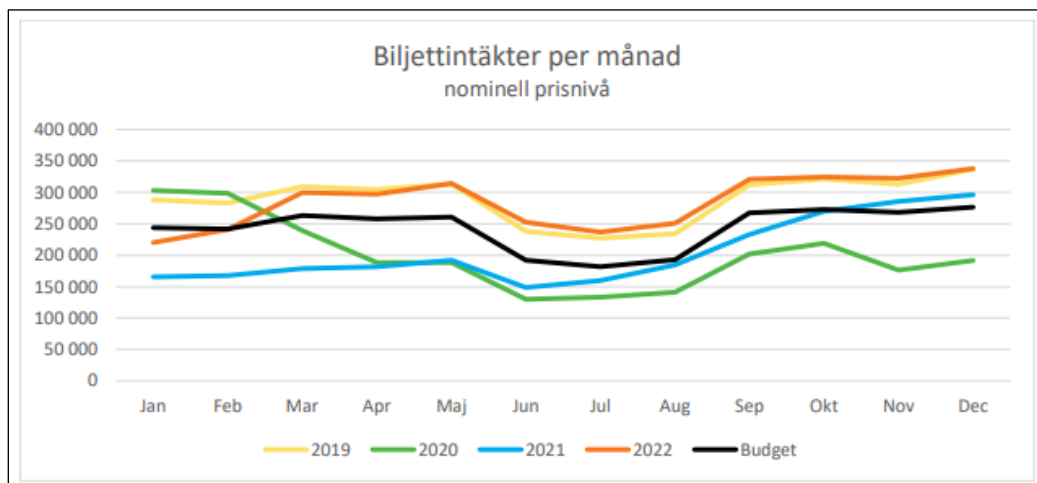
Utveckling utifrån gemensam prioritering är till viss del en prioritering av befintligt utrymme relativt Västtrafiks totala resultat men även förskjutningar inom vissa utvecklingsområden (+29 mnkr).

Personalkostnader beror bland annat på fördröjningar i rekryteringar vilket i vissa fall medför kostnadsökningar för t ex bemanning, konsulter, men även öppna vakanser etc (+23 mnkr). Avskrivningar beror delvis på periodisering, senarelagd engångseffekt samt försenad leverans (+24 mnkr).

Övrigt (+112 mnkr) är ett stort antal olika poster.

4.1.1 Verksamhetens intäkter

Biljettintäkterna för perioden januari – december avviker positivt mot budget med + 500 mnkr. Efter första månadernas restriktioner så har resandet utvecklats positivt och återhämtningen har varit starkare än förväntat. Detta tillsammans med en fortsatt stark försäljning av enkelbiljetter i jämförelse med tiden före pandemin. Arbetet med intäktssäkring, som innebär en reducering av det öppna systemet med påstigning i alla dörrar fortsätter och påverkar positivt även det. Vid slutet av året är intäkterna nominellt i nivå med 2019 (dvs utan hänsyn tagen till prisjusteringar). Återhämtningen på resandet har inte skett i samma omfattning och indikationer finns på viss avmattning i den uppgående resandetrenden.

I jämförelse med föregående år har intäkterna för perioden ökat med 39%. I jämförelse med 2019 avviker de negativt med -2%.

4.1.2 Verksamhetens kostnader

Störst kostnadsavvikelse återfinns inom trafik kostnaderna och avser den negativa utveckling av trafikavtalens index som varit under året (-677 mnkr i jämförelse med budget). Näst störst post är det oidentifierade besparingskravet om -136 mnkr som bolaget hanterat under året.

4.2 Eget kapital och obeskattade reserver

Västrafik hade vid ingången av 2022 obeskattade reserver motsvarande 592 mnkr. I bokslut 2022 har ytterligare avsättning om 149 mnkr gjorts vilket ger ett värde om 741 mnkr. (Samtliga obeskattade reserver avser överavskrivningar.)

4.3 Investeringar

Ramar som tilldelas för investeringar motsvarar utbetalningar. Västrafiks verksamhetsstyrda investeringar har för 2022 en ram som uppgick till 288 mnkr. Ram för ägarstyrda investeringar uppgick till 368,1 mnkr. Det finns även investeringar kopplat till spårvagn som hanteras utanför plan. Utvecklingen för fastighetsinvesteringar redovisas av Västfastigheter.

Investeringar inom Västrafiks verksamhetsstyrda ramar understeg sammantaget budget med cirka 108 mnkr, mycket är kopplat periodisering av investering mellan år men också till en allmän återhållsamhet och ökade krav på prioritering.

Inom verksamhetsstyrda fordonsinvesteringar finns en avvikelse i utfallet för 2022 gällande underhållsinvesteringar där det gjorts en större förskjutning av investeringarna framåt i tiden, men dessa har också till viss del blivit något billigare. Totalt sett visas för verksamhetsstyrda fordonsinvesteringar en positiv avvikelse med 54,5 mnkr mot budget. Verksamhetsstyrda utrustningsinvesteringar har inte heller skett i budgeterad omfattning.

Utfallet för 2022 understiger budget med cirka 57 mnkr. Detta beror på allmän återhållsamhet i verksamheten samt att lösning med depåladdning valts i nyetablerade trafikavtal, vilket innebär att medtagna investeringar i laddplatser i trafiken ej genomförts.

Utbetalningar för ägarstyrda fordonsinvesteringar är 205 mnkr lägre än budgeterat. Avvikelsen beror uteslutande på en justerad leveransplan för tågfordonsprojekt. Föreningen är kopplad till pandemi, svårigheterna med råvarutillgång och annan omvärldspåverkan.

Förhandling pågår med tillverkaren för att enas om en uppdaterad leveransplan, och därmed nya förutsättningar för betalplanen.

Investeringar, tkr	Utfall 2022	Budget 2022	Utfall 2021
Immateriella tillgångar, verks.styrt	33 255	36 150	27 085
Maskiner, inventarier och utrustning	97 795	151 850	64 972
Fordon, ägarstyrt	54 752	260 000	34 849
Fordon, verksamhetsstyrt	21 476	76 000	11 273
Fordon, utanför investeringsplan	24 567	22 600	0

Ovanstående avser investeringar som redovisas i Västrafiks anläggningsregister.

//